EITEM AR YR AGENDA: 6

PWYLLGOR SAFONAU
AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

10 Gorffennaf 2013

DIWEDDARIAD AR GOD YMDDYGIAD YR AELODAU

Adroddiad gan Gareth Owens, Dirprwy Glerc i'r Awdurdod

Diben yr Adroddiad

1. Rhoi gwybod i'r aelodau am y newidiadau arfaethedig i'r Cod Ymddygiad a'r union newidiadau sydd wedi cael eu gwneud i'r canllawiau a gyhoeddir gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Cefndir

2. Yn ddiweddar, cynigiwyd nifer o newidiadau i God Ymddygiad yr Aelodau er nad yw'r ddeddfwriaeth angenrheidiol wedi ei phasio eto er mwyn iddynt ddod i rym. Maent yn ymwneud â'r canlynol:-

   i) Paragraff 6(1)(c) o dan y rhwymedigaeth i'r aelodau i adrodd i'r Ombwdsmon ynghylch unrhyw bosibilrwydd o dorri'r Cod; a

   ii) 10(2)(b) buddiannau'n deillio o fusnes ward.

3. Ar hyn o bryd, mae rhwymedigaeth ar yr aelodau i adrodd i'r Swyddog Monitro ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch unrhyw beth y maent yn rhesymol yn ei gredu sy'n dorri'r Cod ar ran y tyst. Nid yn unig y mae hyn yn annog/hwyluso gorfodi'r Cod, ond mae hefyd yn rhoi rhywfaint o amddiffyniad i'r aelodau os ydynt yn cyflwyno cwyn (oherwydd nad oedd ganddynt ddewis).

4. Mae Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth leol Cymru ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i gyd wedi cefnogi proses o fynd ati'n lleol i ddatrys cwynion a wneir gan un aelod yn erbyn un arall. Daw'n gynyddol gyffredin i brif awdurdodau gael gweithdrefn ar gyfer ymdrin â chwynion bychain am ymddygiad, ond wrth gwrs, oherwydd y rhwymedigaeth hon yn y Cod, byddai defnyddio gweithdrefn ddatrys leol mewn gwirionedd yn golygu torri'r Cod. Felly, y bwriad yw diddymu'r rhwymedigaeth er mwyn galluogi'r aelodau i ddefnyddio gweithdrefn ddatrys leol heb dorri eu rhwymedigaethau sylfaenol. Fodd bynnag, nid yw'n eglur sut y bydd y Cod yn effeithio ar gyrff megis yr Awdurdod Tân sydd heb weithdrefn ddatrys leol ac sy'n ymddangos, o ystyried nifer gyfredol y cwynion, heb fod angen un.

5. Mae paragraff 10(2)(b) yn datgan fel a ganlyn:

"(2) Rhaid ichi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef –

(b) pe byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd ganfod bod gwrthdaro rhwng eich rôl o ran gwneud penderfyniad, ar y busnes hwnnw, ar ran eich awdurdod yn gyfan a'ch rôl o ran cynrychioli buddiannau etholwyr yn eich ward neu eich dosbarth etholiadol;"

6. Mewn gwirionedd, mae'n creu buddiant personol pan y gallai dyletswydd aelod i gynrychioli ei etholwyr wrthdaro â dyletswydd gyfreithiol ar yr awdurdod y maent yn aelod ohono. Mae dehongli a chymhwyso'r ddarpariaeth hon wedi achosi rhywfaint o anhawster, nid yn unig oherwydd ei fod wedi ei eirio mewn ffordd debyg i'r prawf ar gyfer buddiant rhagfarnol. Felly, bu'n anodd i gynghorwyr ddatgan buddiant personol o dan y ddarpariaeth hon heb ddatgan buddiant rhagfarnol hefyd. Yn amlwg, petai cynghorydd yn datgan buddiant personol a bod canfyddiad o wrthdaro bob tro rhwng busnes ward a dyletswyddau i'r Awdurdod ar y cyfan, byddai cynghorwyr yn methu â chynrychioli eu hetholwyr. Felly, mae Llywodraeth Cymru wedi cynnig dileu'r rhwymedigaeth hon yn ei chyfanrwydd.

7. Yn ddiweddar hefyd, diweddarwyd y canllawiau a gyhoeddwyd gan yr Ombwdsmon ar y Cod Ymddygiad o ran y rhwymedigaeth i drin eraill â pharch. Y llynedd, bu dyfarniad yn yr Uchel Lys, sef "R (Calver) v Panel Dyfarnu Cymru", fod hawl cynghorydd i fynegiant gwleidyddol o dan y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol wedi ei dorri oherwydd dyfarniad ei fod wedi torri'r Cod Ymddygiad am fethu â thrin eraill â pharch. Roedd y Cynghorydd Calver wedi beirniadau cyd-gynghorwyr a'r clerc, ac i ddechrau dyfarnwyd ei fod wedi torri'r Cod Ymddygiad am wneud hynny. Fodd bynnag, roedd y Llys o'r farn mai mynegi barn wleidyddol yr oedd mewn perthynas â'r clerc a'i gyd-gynghorwyr felly roedd dyfarnu ei fod wedi torri'r Cod yn torri ei hawliau dynol.

8. I ymateb, mae'r Ombwdsmon wedi cyhoeddi canllawiau diwygiedig ar yr adran hon o'r Cod, ac mae yn Atodiad 1.

9. Mae'r canllawiau diwygiedig yn ei gwneud yn glir mai'r sefyllfa yw fod rhywfaint o amddiffyniad i fynegiant, ond parheir i ystyried bod rhai ymddygiadau yn torri'r Cod.

Argymhelliad

10. Gwahoddir yr aelodau i nodi'r newidiadau arfaethedig i'r Cod a'r newid diweddar i ganllawiau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.